

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.

Előfizetési ár: egész évre 20 korona, fél-
évre 10 korona. Egyes szám ára 50 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium 1
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Körlevél

valamennyi magyarországi református gyülekezethez
azok előljáróihoz és egyéb híveihez.

Még a külső háborúságok között is belső leiki békességben keressük a bölcsesség útját, amely a veszedelmek szövevényeiből kivezet. Békességünket megóvja a reménység, amely nem kételkedik az igazság diadalában; sőt Istennél annak bizonyosságát minden kétségek felett el-
télve látja. Az elveszített háború szomorúságában, a leverettetés fájalmában, minden veszteségben és próbáltatásban nem egyebet, mint emberi kísértést látunk s annak felette Isten hűségét, amellyel nem enged feljebb kísértetni, mint el-
szenvedhetjük; sőt az igazság melletti megállás érdemének idejekorán való szabadulás útját adja.

A lelkek tehát maradjanak békességben és erősségben. Sokszor kitöltötte már a forgandó idő a búsulásnak és haragnak poharát magyar református egyházunkra, sokszor voltunk alá-
vetetten véresre tiporva; de megépültünk újra, mert felemelt bennünket, meggyógyított és megerősített kitartásunk, hitünk, reménységünk, igazságunk. Ha hitegetve jártak is felénk az idegen tudományok szelei, ha fenyegetve törtek is ellenünk földi hatalmasságok; megmaradtunk változás, ingadozás és elhajlás nélkül az őrhelyen, amit számunkra Isten az evangéliumi és magyar alkotmányos szabadság együttes szolgálatával kijelölt.

Ez a hivatás szabja meg most is útainkat, amikor a világ erőszaka nem a szokott formában háborog velünk s amikor a megejtő szavak méze idegen gondolatokkal akarja józanságunkat felemás igába rekeszteni. Minket a történelem tanít. Az a történelem, amelynek legfényesebb lapjait mi írtuk: magyar reformátusok. Mi írtuk cselekedetekkel. Nép egyháza lévén, irányunk meghatározója, törvényeink lelke, intézményeink ereje a demokrácia volt. A demokrácia nem egyéb,

mint a népuralom megszabott renddel, szabályozott szabadsággal. Nem olyan szabadsággal, amely jog az igazságtalanságra és ürügy a bűnre, hanem olyanal, amelynek van belső ereje: van lelke maga számára megvonni a rend, tisztesség és igazság határait. A mi demokráciánk csak nemzeti lehet. Országunk területén csak egy nemzet van, mert egy rajta az államalkotó nép és ez a magyar. A többi nép nem államalkotó s így csak nemzetiség, melynek tagjai a polgárjogok egyenlőségében testvér velünk, de összességükben nem lehet joguk az államalkotó nép földjét, az állam nemzeti egységét megghiányosítani.

A népuralom a velejáró ingadozások, szélsőségek és erőszakosságok, szenvedélyek és önrombolások ellen a félhatalomban, a trónban, koronában, királyban kereste, találta és alkotta meg a védekezést. Ezért ragaszkodtak őseink a népuralmi alkotmányos magyar királyság intézményéhez hűségesen, még annak dacára is, hogy nem egyszer véres üldöztetést s majdnem folytonosan keserű mellőztetést kellett szenvedniök. A nép az erő, a korona a fék. A féktelen erő sírja önmagának. Azért legyünk bölcssek és meggondoljuk jól az új utakat, mielőtt megindulnánk rajtuk.

Hazánk függetlenségét és szabadságát a világ-háború véres áldozatjainak romjain keresztül kiengesztelésül és vigasztalásul ime meghozta a történelmi igazságszolgáltatás. Századokon át mi magyar reformátusok küzdöttünk, áldoztunk, szenvedtünk legtöbbet érte. És most, amikor megértő király és diadalmas nemzet együtt örülnek egy szebb jövő eme zálogán, meg kell értenünk és látnunk a felelősséget, amely égető hatással nehezülne reánk, ha a véres idők emez egyetlen szent gyümölcsét kétes kimenetelű kísérletekkel kockára vetnénk. Csak amit a magyar lélek diktál, csak ami megállotta a történelem próbakövét, csak az lehet vezérszövétnékünk.

Eddigi házunk kettős erejű kősziklára épült. A kettős erőt a hamisítatlan evangéliumhoz és a történelmi magyar alkotmányhoz fonódó hűségünk adta. Ezért állott meg a ház, ha szelek és árvizek ütköztek is meg benne. Kicsoda volna az, aki a házat a kőszikláról fővényre akarná átépíteni?

Gyülekezeteinknek és híveinknek szemeik vannak a látásra, tehát lássanak; füleik vannak a hallásra tehát halljanak. De lássanak világosan az evangélium és a hazafiság fénye mellett; halljanak olyan bölcsességgel, amelyre a Szent Lélek tanít, a lelkieket lelkiekhez szabván.

A szabadságban pedig mindnyájan megálljunk, nem engedvén sem annak a zsarnokságnak, amellyel egyes ember, sem amellyel a tömeg próbálná a megfélemlítés szolgátságának láncait szabad akaratumk lábaira verni; de nem hajolván el az egyenestől olyan belső indulatok miatt sem, amelyeket a test és vér a lélek romlásra szokott megjelenteni.

Oltalom szálljon mindnyájunkra a magaságból és jöjjön világosság vigasztalással és jó útra vezérléssel Jézus által!

Kelt Budapesten, 1918. évi november hó 2-án,

az egyházkerületi elnökségek értekezletéből:

Dr. Baltazár Dezső, püspök,

Petri Elek, püspök.

Németh István, püspök,

Nagy Károly, püspök,

Czinke István, h. püspök.

Gróf Degenfeld József, egyházker. főgondnok,

Dr. Darányi Ignác, egyházker. főgondnok,

Dókus Ernő, egyházker. főgondnok,

Zeyk Dániel, egyházker. főgondnok,

Chernel Antal, egyházker. h. főgondnok.

A Magyar Nemzeti Tanácsnak.

A magyarországi református egyház kéri a Magyar Nemzeti Tanácsot, hogy míg a közrend, személy- és vagyonbiztonság megtartásának hatalmát kezében tartja, vegye oltalmába egyházunk tagjait, javait, intézményeit. Ezt annál is inkább kérheti, sőt el is várhatja, mert a Magyar Nemzeti Tanács irányzatának alapját képező demokrácia leghívebb letéteményese, őrizője, ápolója és érvényesítője a magyarországi református egyház volt, ma is az és az akar maradni a jövőben is.

Budapest, 1918 november 2-án.

Gróf Degenfeld József,
konventi világi elnök.

Dr. Baltazár Dezső,
konventi lelkészi elnök.

Hivatalos közlemény a nyilvánosságának.

A magyarországi református egyház, mint az egész emberiséget testvéri kötelékbe fogó felebaráti szeretet és evangéliumi béke hirdetője, terjesztője, valósítója és intézménye, továbbá mint az egyes ember egyéni értékét, méltóságát, Istennel való közvetlen személyes összeköttetését, isteni fiúságát, társadalomban, egyházban, államban, egyenlő jogait tisztelő és azokért küzdő vallás-erkölcsi szervezet, végül mint a lelkiismereti szabadság mellett és azzal együtt a magyar alkotmányos szabadságért, állami függetlenségért, magyar nyelvért, eszméért állandóan küzdő s ezekért századok folyamán mérhetlen sokat áldozott és szenvedett magyar nemzeti tényező örömmel üdvözli a Károlyi-kormány, illetve Magyar Nemzeti Tanács belső- és külső békére irányuló készségét, az általa kivívott demokrácia és magyar függetlenségi eszme diadalát. Szereti hinni, hogy nem válnak valóra egyes olyan jelenségek miatt támadt aggodalmi, amelyek alapjául szolgálhatnak annak a feltevésnek, hogy a kötendő békében az ország területi integritása károsodni fog, a demokráciában a nemzeti eszme el fog homályosulni és a függetlenségi törekvés túl megy azon a tradíción, amely az állam függetlenségének, a dinasztia iránti hűségnek összhangjában állapította meg és ápolta Magyarország létérdekét.

Kelt az egyházkerületi elnökségek értekezletéből

Budapest, 1918 november hó 2-án.

Iskola

Szerelmi esetek a népiskolában.

Hát ilyenek is vannak? Hát előfordulhatnak a népiskolában, a tizenkét éves korig is, szerelmi esetek? Óh igen! Előfordultak eddig is, előfordulnak ezután is. Ha jól visszaemlékezünk saját gyermekkorunkra, amikor mi jártunk népiskolába, eszünkbe fog jutni, hogy bizony akkor is fordultak elő egyes apró szerelmi esetek. Most meg, a háború alatt, még gyakrabban fordulnak elő, mivel 21 évesek helyett 20, majd 19, majd 18 éves legényeket soroztak és soroznak katonáknak, így a sorozással együtt járó legénykedés, duhajkodás, szerelmeskedés fokozatosan lejjebb-lejjebb tolódott a fiatalabb évfolyamokra s akik régebben talán ki se merték volna mondani, hogy ők legények, most az Előljáróság és Katonaság hivatalosan is katonának, tehát legénynek ismerte el őket, akik ekként évekkal megelőzve koruk fejlettségét, most már bátran és nagy önérettel élveztek és élvezik a legénykorral járó szerelmi eseteket is.

Ennek a korai érettségnek a hullámai nem hagyták érintetlenül a népiskolai gyermekeket se, ezért a népiskolai szerelmi esetek a háború óta gyakoriabbak, mint azelőtt voltak.

Nem szabad azonban mindjárt pikantériára vagy éppen erkölcstelenségre gondolni és ha ilyen eset fordul elő, ne hunyjunk szemet előtte és ne titkoljuk a dolgot, sőt ellenkezőleg, nézzünk vele szembe bátran és igyekezzünk azt a gyermek javára gyógyítani és megismétlődésének elejét venni. Viszont, a gyógyítással túlságba ne essünk, a felesleges büntetéstől tartózkodjunk.

Katonai szolgálatomból 1916. év tavaszán kerültem haza. Amint átvettem osztályomat, a harmadik fiúosztályt, csakhamar tapasztaltam, hogy tanítványaim sokkal nagyobb *legények*, mint más években szoktak lenni. Egyik *Írás* órán észrevettem, hogy B. István nem az írkába ír, hanem egy papírlapra ír levelet. Azonnal elvettem tőle és a papírlapon olvasom a következőket: „Kedves Ilonkám! Tudatom, hogy nem haragszom rád, Korom se haragszik rád, csak bolondozott, hogy mutassuk azt. Tegnap azért téptem el a leveledet . . .” Itt megszakadt a levélírás, csak idáig tudta leírni érzelmeit, amíg észrevettem és elvettem tőle.

B. Istvánt megkérdeztem azonnal, hogy kinek szánta e levelet? Bevallotta, hogy P. Ilonkának, ki a harmadik leányosztályba jár. Egy másik tanítvánnyal nyomban áthívtam P. Ilonkát és a két szerelme szembevittem egymással az egész osztály előtt. Kérdéseimre a következő tényállás derült ki: A szerelmi viszony már három napos! Tegnap P. Ilonka írt levelet, ezt azonban B. István, az ő legkedvesebb barátja, Korom szemeláttára, széttépte és közös megállapodás szerint azt mutatták, hogy haragusznak P. Ilonkára.

Én aztán megkérdeztem P. Ilonkát, hogy csakugyan szereti-e B. Istvánt? Nemleges választ kaptam, mivel a fentlevő 91 fiú előtt szégyelt volna igent mondani. Ekkor az osztályhoz fordultam és bemutattam B. Istvánt, mint szerelmes legényt, aki olyan leánynak ír levelet, aki őt nem szereti. Általános kacaj hangzott fel, B. István fülig pirult, szeméit lesütötte és fel se mert nézni szégyenletében.

Kevés szünet után őt kérdeztem meg, hogy szereti-e csakugyan P. Ilonkát? Természetesen, ezek után ő is azt mondta, hogy nem. Ekkor megint az osztályhoz fordultam s most meg P. Ilonkát mutattam be, mint aki tegnap olyan fiúnak írt levelet, aki őt nem szereti. A megismétlődő hahota most meg P. Ilonka kedvét vette el és szégyenletében elkezdett sírni. A nevetés elmúltával csak azt kérdeztem még a két szerelmeztől külön-külön, hogy fognak-e még egymásnak levelet írni? Kölcsönös nemleges válasz után a leányt az ő tantermébe, a fiút a padba, helyére bocsátottam. Hetek és hónapok múlva is figyeltem, hogy eljárásom vajjon eredményes lesz-e, vajjon óráközi szünetben beszélnek-e egymással? Örömmel tapasztaltam, hogy a két kis „szerelmes” nemcsak hogy nem levelezett és nem beszélt többé egy-

mással, hanem ha egymást meglátták (bizonyára az iskolában lefolyt szembesítés azonnal eszükbe jutott), már messziről kikerülték egymást, hogy még csak ne is találkozzanak.

Másik eset. Ez év elején panaszra jött hozzám S. Róza, hogy egyik tanítványom, Cs. Gergelyt őt már több ízben megszólította és megmondta neki, hogy szereti. sőt tegnap pénzt is adott önének, melyet íme ezenel átad nekem 46 fillér értékben és kér, hogy Cs. Gergelyt büntessem meg.

Nyomban szembesítettem őket egymással. A fiú nem tagadta a vádat és kérdéseimre megtudtam a következőket: Cs. G. a pénzt hazulról hozta és azért adta S. Rózának, hogy az vegyen rajta magának cukrot. A fiú atyja hadba vonult, anyja a piacon ad-vesz. A fiú szokott kapni anyjától pénzt, amiért a piacra segíti felvinni az árút. Megkérdeztem Cs. Gergelyt, hogy szereti-e S. Rózát? A válasz ez volt: igen! Megkérdeztem S. Rózát is, hogy szereti-e Cs. Gergelyt? A válasz ez volt: nem! Erre a fiút S. Róza és az egész osztály előtt bemutattam, mint aki olyan leányt szeret és olyan leánynak ajándékoz cukorra valót, aki őt nem szereti. Egy-néhány megszégyenítő, de tréfás kérdést és megjegyzést tettem még az osztály folytonos kacagása közben, amelytől Cs. G. szerelme fokozottan lelohadt és megszégyenülve állott az iskola közepén.

De megkérdeztem S. Rózát is, aki úri szülék gyermeke, hogy hát ő miért fogadta el a pénzt, vagy ha már elfogadta, hát miért nem hozta be hozzám még tegnap? Továbbá: mikor a fiú először, vagy másodszer szölt hozzá, miért nem jelentette nekem azonnal? Ezen kérdéseimre nem kaptam feleletet, csak pirulást és szemlesütést. A következő héten találkoztam S. Róza édesanyjával és szóba hoztam neki az esetet. Ő igen csudalkozott, hogy a fiút nem büntettem meg és felháborodva követelte, hogy a fiút testi fenyegetésben részesítsem, mire én azt válaszoltam, hogy követelésének nem tehetek eleget, mivel szerintem a szerelmet pálcával nem lehet és nem szabad gyógyítani.

(Zárjel közi legyen mondva: azt a benyomást szerzettem, hogy ha Cs. Gergely valami előkelő, vagy gazdag ember fia lett volna, a Róza anyja nem lett volna annyira felháborodva és a pénz nem került volna én hozzám, hanem S. Róza csakugyan cukrot vett volna rajta.)

Ezután többször megfigyeltem Cs. Gergelyt, de S. Rózát mindenkor kikerülte már messziről.

Mindkét említett eset után úgy intéztem a dolgot, hogy egy-két alkalommal még röviden visszatértem rá. Ugyanis, ha valamit nem tudott, vagy csak ha elakadt is az illető fiú, az egész osztály előtt így szóltam hozzá: Még ezt se tudod? Ilonkának meg tudtál írni?! — Rózának meg tudtál cukorra pénzt adni?! Ez a rövid emlékeztető jobban fájt, mint a legerősebb pálcautés. Ezt azonban, mint mondtam, csak egy-két alkalommal említettem fel, mivel ha ez az utólagos felelőletetés gya-

kori lenne, akkor megszokottá válnék és teljesen hatástalan maradna.

Ha a leánykák konyhát, vagy főzést játszanak, a főztjüket nem kóstoljuk meg. Ha a fiúk háborúsdit játszanak, puskájuktól és ágyújuktól nem félünk, mert tudjuk, hogy az csak játék. Éppen így, ha valamelyik gyermek „szerelmes”, ha valamelyiknek „szeretője van”, nem szabad mindjárt az erkölestelenségre gondolni, mert mint az általam említett két eset is igazolja, ez is leginkább ártatlan gyerekjáték, a nagyobbak utánzása, majmolása csak, aminek előállításában és kifejlődésében sokszor a szülők is részesek. Ki ne hallotta volna már, midőn egyes szülők tréfából, mintegy becézésképpen mondják a leánykáknak: ez lesz az én kis menyem! Vagy a fiúknak: jól viseld magad, majd hozzád adom a leányomat! stb.

A népiskolában előforduló szerelmi esetekből tehát nem szabad nagy dolgot csinálni. Legérzékenyebb és leghatásosabb gyógyszer itt a kölcsönös nevetségességtétel, a nyilvános megszégyenítés, amely ügyesen alkalmazva, mindig megteszi a kívánt hatást.

Törökszentmiklós.

Zeke Dániel.

Közélet

Némi tekintetben melyek okai a vallásosság hanyatlásának és mimódon lehetne vallásosabbá tenni egyháztagjainkat?

Lelki fájdalommal tapasztaljuk mi öregebb lelkészek, hogy felszázad lefolyása alatt a vallásosság alább szállott. Egyik jele annak az, hogy az egyháztagok évtizedek óta minden évben kevesebben látogatják az Isten házát és aránylag a lélekszámhoz viszonyítva, hovatovább kevesebben járulnak az Úr asztalához. Sőt, amióta egyházi törvényeink enyhébb büntetést szabtak az Isten és egyház törvényei ellen vétőkre, az istenkáromlás, átkozódás fokozottabb mértékben hangzik az egyes családok hajlékában, mezőkön stb.

De hát mi lehet ennek a vallásossághanyatlásnak tulajdonképeni oka? Hiszen Isten ígését most is csak úgy, ha nem lelkesebben, hirdetik a lelkészek a szószékekről, mint hirdettetett az a múlt század elején s közepén a régen elporlott lelkészek által. Én, úgy hiszem, hogy a hanyatlás egyik oka az, hogy a lelkészek között vannak olyanok, akik nem tesznek meg mindent, amit nekik meg kellene tenniük. Nem olyan pátriárchális már az egyházi élet sok egyházban, mint volt csak egy félszázaddal ezelőtt is. Valljuk meg az igazat, hogy mi híveink lelki életével nem törődünk annyit, amennyit kellene. Vannak, akik elégnék tartják, ha elvégzik a rendes istentiszteleteket; de a szorosabb értelemben vett kurapásztorálist nem gyakorolják úgy, amint azt gyakorolni kellene. Épen emiatt a lelkészek híveikkel, a hívek

a lelkészeikkel nincsenek úgy összeforrvan nemes érzellemmel, amiként összeforrvan kellene lenniük.

De nemesak a lelkészek részén van hiba; hanem sok hiba van a tudákos emberek által magukat félrevezetni engedett egyháztagokban is. Az ilyenek miatt még a hivatását mindenben helyesen felfogott és végző lelkész szava is, csak kiáltó szó marad a pusztában. Én a lelkészt hívei atyjának, lelki atyjának tartom, ki híveinek szenvedéseiben vigasztalója, bajaiban tanácsadója. Ahol a nép látja, hogy lelkésze mind örömeiben, mind bánataiban együtt érez vele valóban és jó tanácsokat ad neki, vele szemben nyájas, azt a hívek szeretik, lelkészek szavára hallgatnak, ott a vallásosság nem hanyatlik.

A vésztői népas református egyház egykori lelkésze néhai Csák János volt az a minta lelkész, kihez hívei oly sokan járnak, mint egy körjegyzőhöz járnak. Tanácsért mentek a vésztőiek az ő szeretett lelkészökhöz és ő ügyes-bajos dolgaikban jó tanácsokkal szolgált nekik. De lelki életükre tartozó dolgokban is járultak ő hozzá. És tőle mindig megnyugodva távoztak el. Meg is volt a nagy szeretet a vésztőiekben lelkészek iránt. De házaiknál a lelkész is felkereste híveit és ott is tanácsokkal, jó akaratú figyelmeztetésekkel esetleg és vigasztalásokkal is szolgált.

A boldogult példányképül lehetne minden lelkész előtt.

Ha a lelkészek igazán gyakorolnák a kura pásztorálist, a hanyatlani kezdett vallásosság újból virálni kezdene. De a vallásosság alapját elébb a szülőknek, azután a tanítóknak a szülőkkel kell megalapozni, azután jön a templom, hol a vallásos ismeretek bővítetnek, hol bővebben hallanak a hívek a vallásos igazságokról, a parancsolatokról, a hittételekről és az Úri imáról.

A szülőknek jó példával kellene előlmenni gyermekeik előtt, meggondolatlan, helytelen, illetlen szavakat nem volna szabad előttök kiejteni, az Isten nevét nem volna szabad hiába soha felvenni, hanem illedelmes beszédre, illemtudásra, becsületességre, az Isten szeretetére, felebarátai szeretetére kellene gyermekeiket oktatni. Imádkoztatni kellene a gyermeket a nap minden olyan szakában, amikor imádkozni szokás, imádkozni kell. Szoktatni kell a gyermekeket a tisztességtudás adására, engedelmességre, le kell szoktatni őket minden gyermekben kisebb-nagyobb mértékben meglévő makacsság elhagyására.

A tanítók jó példával járjanak az iskolás gyermekek előtt. A gondjukra bízott gyermekek előtt bizonyítsák be tettel, hogy ők nekik jóakaróik. Szeliden bánjon velük, mint a szelid apa bánik jó gyermekeivel, intse, feddje, dorgálja őket és szellemi előhaladásukat örömmel vigye elébb. Szigorúbb fenytéket csak végső esetben alkalmazzon. Fő gondot fordítson a vallási ismeretek és az énekek megtanítására és megértésére. Tanítás előtt és után mindig énekeltesen és imádkoztasson, ez így is volt régen. A múlt század hatvanas éveiben a

szerda és szombat délután, ének, ima és számtanításra és játéokra volt fentartva. Tudtak is akkor jól énekelni az iskolások. Templomba jártak a tanító, kántorral, akár jött valaki a templomba hétköznapiokon, akár nem és énekeltek. A régi tanítók minden csillagos zsolnárból 3 verset könyv nélkül tanítottak meg elebb és a dícséretekből, az énekelni szokott énekekből szintén hármat és csak ha egy énekből 3 verset tudtak könyv nélkül, akkor tanította az iskolásokat az ének dallamára. Ezelőtt 50 évvel az iskolai szorgalomszak falun feléig tartott, de a tanítás nem szűnt meg, kivéve a vasárnap és ünnepnapokat, máskor az egész év folyamán minden iskolás járhatott iskolába a vakációba is, jártak is és tanulták az írást, olvasást és számolást, énekeket és a vallást. A tanítók a vallást úgy tanították, hogy mindenkor a bibliából olvasta és olvastatta fel azt a tárgyat, amelyről a vallásból lecke volt kihagyva. Vasárnap délelőtt templomból kijövet, a tanító az iskolában azt a részt olvastatta fel, de másrészt is a 3-ik és 4-ik osztálybeliakkal, amely részből a lelkész az alapigét felvette. Így megismertették az iskolásokkal a bibliát; sőt még a prédikáció tartalmát is kérdezte a 3-ik és 4-ik osztálybeliektől. Vasárnap délután kátémagyarázat után az ifjaktól kérdezte a lelkész, amiről katekizált; ha nem jól értették, a lelkész újból magyarázta nekik. Így készítették a leendő egyháztagnak a tanítók és lelkészek ezelőtt 50 évvel és felfelé elebb a vallásosságra. Miért nincs ez így most is, miért hagyták el ezt?

(Vége köv.)

Sófalvy.

Halottaink.

Gróf Tisza István.

Magyar református egyházunk nagy halottjának tetemét most már a geszti sír takarja. November 2-án, délután 3 órakor a budapesti gyászháznál volt a búcsúzás, melyen *Petri* Elek püspök, pesti lelkész mondott rövid beszédet. Ezután a holttestet Szalontára s innen Gesztre szállították, hol vasárnap ment végbe a temetés, melyet *Szabó* István geszti lelkész végzett. A legnagyobb egyszerűséggel történt a temetés, igazán kálvinista módra. Geszt népe az igazi szeretet és tisztelet mély gyászával nagy tömegben kísérte utolsó útjára egykori büszkeségét. Egyházkerületünket és a konventet az elnökség képviselte. Máshonnan kevesen vettek részt a temetésen, amit a nehéz közlekedési viszonyok érthetővé tesznek. De szerte az országban sok szem volt könnyes és sok szív bánattól és sok agy gondtól terhes, amint ráeszmélt, hogy gróf Tisza Istvánt vissza kellett adni az anyaföldnek. Magyar református egyházunk a legközvetlenebbül sújtott gyászos felek közé tartozik. Magunk sem tudjuk még a veszteség súlyát megmérni. A nagy férfiú egyházunk körül szerzett hervadhatatlan érdemeinek méltatására még visszatérünk.

Dr. Doby Imre királyi kuriai bíró és budapesti református presbiter, néhai Czelder Márton veje, a magyar jogászvilág egyik méltó büszkesége, debreczeni főgimnáziumunk egykori fényes tehetségű, vas szorgalmú, puritán jellemű növendéke, aki itt 1881. június havában jelesül érettségizett, — október hó 28-án, éjjel 1 órakor rövid, de kínos szenvedés után Budapesten (III. Borkor-utca 21. sz. a.) elhunyt s Érendréden temettezt el, ahol édes atyja református lelkész volt. Ötvenötödik évében történt korai kidőlését özvegyén és a rokonságon kívül hét gyermek gyászolja: Andor, Ernő, Ida, József, Emma, Tamás és Szilvia. A minden tekintetben kiváló férfiúnak, néhai Szilágyi Dezső és Kerkápoly Károly nagyrabecsült, kedves tanítványának emlékét debreczeni alma materünk is kegyelettel meg fogja őrizni! Nyugodjék esőndesen egy szakadályan munkában töltött nemes élet után!

Súlyos megpróbáltatás nehezült — most már ismételen is — Nyíri Gyula rápolti lelkésztársunkra, kedves Emma leányának, **Szarka Ernőné** úrnőnek szeptember hó 19-én történt elhunytával. A gyors hervadást nem sejtve távozó gyermek koporsóban érkezett vissza a szülei házhoz szeptember 25-én este, Komárom megyei otthonából, hogy másnap megtérhessen a rápolti kis temetőbe, hova a végső nyugalomra vágyott. Temetése szeptember 26-án — az ifjú derült lélek vidámságát visszatükröző verőfényes őszi nap — délutánján ment végbe, amikor egyszerű bensőségteljes imádságban esedeztek vigasztalás lelkéért a szolgálattelvő lelképásztorok. A háznál Vásárhelyi Zsigmond, szamosújlaki, a sírnál dr. Juhász László győrteleki lelkész mondott imádságot. A széles körben megnyilvánult igaz részvét enyhítse, a hit ereje gyógyítsa be az emberi erőtlenséget értelem által meg nem orvosolható sebeket!

Tóth István a szikszói egyház kiváló képzettségű orgonista-kántor tanítója 25 éves korában, 12 évi működés után, október 20-án elhunyt.

Különfélék.

A tiszántúli református egyházkerület őszi közgyűlése december hó 4-ére halasztatott el.

Juhász Nagy Sándort, a szoboszlói kerület képviselőjét s a debreczeni református egyház főjegyzőjét a kormány kultuszminiszteri államtitkárrá nevezte ki. Lapunk olvasói talán emlékeznek azokra a sorokra, amelyekkel az új államtitkár képviselővé választását közöltük. A fiatal ügyvédrel könnyű volt megírni az igazat a hízelgés gyanúja nélkül. Most csak az akkor irtakra utalunk s várjuk Juhász Nagy Sándortól a talemumok kamatoztatását.

Protestáns ügyek kormánybiztosa. Dr. Kovács István budapesti theol. akad. tanár a protestáns (református, ágostai hitvallású evangélikus és unitárius) egyházak jogos érdekeinek megvédésére irányuló intézkedések előkészítésére és foganatosítására a protestáns

ügyek kormánybiztosává nevezetett ki. Ebben a minőségben a kultuszminiszter rendelkezése alatt áll. Legyen működése gyümölcsöző és áldásos református anya-szentegyházunk és magyar hazánk javára.

Egyházkerületi bizottsági ülések. A hét közepén folytak le az egyházkerületi közgyűlést megelőző bizottságok ülései. Kedden, 5-én délelőtt 9 órakor volt az Egyházkerületi Tanügyi Bizottság ülése, ugyanaznap 11 órnkor a Felsőoktatási Albizottság ülésezett, míg délután 3 órakor az Egyházkerületi Pénzügyi Bizottság tartotta meg ülését. Szerdán délelőtt 9 órakor a Kollégiumi Igazgatótanács kezdte meg sok ügyet tartalmazó tárgysorozatát, mely előtt a gyűlést megnyitó Gróf Degenfeld József főgondnok meleg hangon, az őszinte szeretet és kegyelet szavaival parentálta el Gróf Tisza Istvánt, akinek korai halála egyházkerületünknek, egyetemes református egyházunknak s hazánknak pótolhatatlan veszteséget jelent. Szerdán délután 5 órakor a Diakonisszaügyi Bizottság ülésezett, csütörtökön délelőtt pedig az Egyházkerületi Népiskolai Tanügyi Bizottság tartotta meg ülését. Az idők mostohasága miatt a vidéki tagok gyéren voltak képviselve.

Kultuszminiszter Lovászy Márton orsz. képviselő lett, kinek nevét a Magyarország című politikai lap szerkesztőjeként ismerte meg a közönség. Az új kultuszminiszter első kormányzási ténye a nemzetiségi iskolák megnyitása s a római katolikus papság anyagi helyzetének biztosítására Persián Adám néppárti hírlapíró személyében kormánybiztos kirendelése volt.

Debreczenben az elemi- és középiskolák november 18. napján kezdik meg a tanítást.

A Keresztyén Lelkipásztor gyakorlati belmissiói havi folyóirat 8. száma Idealtalanság, Igehirdetői tisztünkről, Adatok a magyarhoni ifjúsági pasztoráció köréből, Pál apostol gondolatvilágából, Tolnai Dali János, Az őrtonyhból, Az élet országútjáról, Vasárnapi iskola. Beszédvázlatok címek alatt ad értékes olvasmányt. A tartalmas folyóirat szerkesztője Nyáry Pál pécsi református lelkipásztor; előfizetési ára egész évre tíz korona.

Az Igehirdető novemberi száma hét, részint eredeti, részint átdolgozott beszédet közöl, amelyek közül egy reformációi, egy pedig késő ősszel, járvány idején mondható egyházi beszéd. Az értékes folyóiratot ajánljuk olvasóinknak. Kiadóhivatala Nagybánya, Hid-utca 19. Előfizetési ára egész évre 24 K.

Pályázat.

A nyírkérsi (Szabolcs m.) református egyház kántor-tanítói állására pályázatot hirdet.

Javadalma: Lakás kerttel. Az egyház pénztárából 100 korona és a törvényes állami kiegészítés.

Kötelessége: I—VI. vegyes osztályok vezetése.

Pályázhatnak férfiak, nők egyaránt.

Pályázati határidő: 1918 november 20.

Pályázati kérvények: Református lelkészhiatal Nyírkéres, u. p. Ramocsaháza címre küldendők.

Nyírkéres, 1918 október 30.

Református lelkészhiatal.

Megjelentek !!

WOLHYNIÁBAN.

Irta **Göde Lajos**, szekszárdi ref. lelkész.
Ára 6 korona 50 fillér.

Papi dolgozatok X. kötet.

Alkalmi egyházi beszédek. Irta **Jánosi Zoltán**.
Ára kötve 10 korona.

IMÁDSÁGOK.

Bibliaolvasással egybekötött hétköznapi reggeli istentiszteletekre.

Irta: **F. Varga Lajos**.

I-ső kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona
II-ik kötet. — Ára füzve 8 korona, kötve 12 korona
Portóra egy-egy könyvre 50 fillér küldendő.

Kapható:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában
DEBRECZEN.

A „HANGYA”

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete

bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők utbaigazításért a „Hangya” igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya” kötelékében jelenleg 1700 fogyasztási szövetkezet működik, amelyek összforgalma 80.000.000 korona volt. ♦♦

Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági berendezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbb tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

HIVATALOS ÉRTESÍTŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

7727—1918. sz.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az érdekelttel leendő közlés kérésével tudatom, hogy a lelkészképeségi pótló- és javítóvizsgák idejéül a folyó 1918. évi december hó 10-dik (tizedik) napját (kedd) tűztem ki. Vizsga kezdete: délelőtt 9 óra, hely: a kollégium kis tanácsterme.

Vizsgálók okmányaikkal a vizsga napján délelőtt 8 órakor Kiss Ferenc egyházkerületi főjegyző úrnál jelentkezzenek.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1918 október 20.

Kiss Ferenc,
püspök h.

7904—1918. sz.

Körlevél

valamennyi kebelbeli nagytiszteletű Lelkeszi Hivatalhoz.

A főtiszteletű és mélt. Konventi Elnökség 4305—1918. sz. intézvénye alapján szíves tudomás végett közlöm a vallás- és közokt. miniszter úrnak az időközben elhalt lelkészek állami fizetésekiegészítésének utólagos folyósítása tárgyában kelt iratát az alábbiakban:

Vallás- és közokt. m. kir. miniszter. 111,285-II-a)—1918. sz. A magyarországi református egyház egyetemes konventje méltóságos Elnökségének Budapest. Vonatkozással a méltóságos Elnökségnek folyó évi június hó 23-án 2569. szám alatt kelt nagybecsű előterjesztésére, melyben azt méltóztatik kérni, járuljak ahhoz, hogy az állami fizetésekiegészítés és korpótlék a lelkész időközi elhalálása esetén a lelkész özvegyét és kiskorú árváit az elhalálkozás napját magában foglaló naptári félév végéig feltétlenül megillessen és az részükre az esetben is kifizetendő legyen, ha azt a lelkész életében nem vette fel, — tisztelettel értesítem a méltóságos Elnökséget, hogy a kérelmet sajnálatomra épen az 1901. évi 30,353. szám alatt kiadott végrehajtási utasítás 7. §-a alapján nem teljesíthetem; de mint a múltban is tettem, úgy a jövőben is oly esetekben, midőn azt az özvegyek és árvák helyzete kellőképpen indokolja, a lelkészek által még életükben fel nem vett, de már esedékessé vált félévi kiegészítési javadalnak kegyelemből leendő engedélyezése körül a lehető legnagyobb méltányossággal fogok eljárni. Budapest, 1918 október 11. *Zichy* s. k.

A másolat hitelül:

Budapest, 1918 október 16.

Nagy János,
konventi irodatiszt.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1918 október hó 25-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

8137—1918. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az érdekelt egyházközségekkel leendő közlés kérésével az egyetemes konvent 2291—1918. sz. alatt kelt leiratára utalással közlöm, hogy a 82—1918. sz. konventi határozattal megszavazott közalap tőkekamatsegélyeknek megfelelő kölcsöntökeket fedezet hiányában az eddigi eljárás szerint a Magyar Földhitelintézet közvetítésével a konvent nem tudja folyósítani.

Annál fogva az egyházkerületi elnökség úgy intézkedett, hogy a kölcsönt a református kollégium pénztára teszi folyóvá. Méltóztatnék azért a segélyezett egyházakat felhívni, hogy a további teendőkre nézve tegyék magukat a kollegiumi pénztári hivatallal érintkezésbe.

Debreczen, 1918 október 21.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

8068—1918. szám.

Körlevél.

Valamennyi közép fokú iskola tekintetes igazgatóihoz.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi október hó 22-én 191,733. szám alatt a közép fokú iskolák ifjúságának a folyó iskolai évben katonai előkészítése tárgyában kiadott rendeletét alább közlöm.

Debreczen, 1918. évi október hó 28.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől.

191,733—1918. V. szám.

Valamennyi tanker. kir. főigazgatóságnak.

A középiskolai (gimnáziumi és reáliskolai) ifjúságnak az elmúlt 1917—18. tanévi katonai előkészítéséről beérkezett jelentésekből tudomásomra jutott, hogy a szóban levő előkészítés egyrészt az ifjúság nevelését jótékonyan befolyásolja, másrészt pedig hivatalosan van az iskolai ifjúság szélesebb körében a honvédelmi érdekeket is hathatósan szolgálni.

E végből elrendelem, hogy az ifjúság ezen előkészítése az állam közvetlen vezetése és rendelkezése alatt álló mindazokban az iskolákban, amelyekben az előkészítés különös nehézségekbe nem ütközik, a folyó 1918—19. tanévben is úgy, mint az elmúlt 1917—18. tanévben a 180,391—1917. sz. rendeletben körülírt módokat mellett gyakorlatba vétessék.

A tanfolyam lehetőleg november első felében kezdődik meg és 1918 április végén fejeződik be.

E rendeletemet az autonóm felekezeti főhatóságokkal is közöltem.

Budapest, 1918. évi október hó 22-én.

A miniszter helyett:

Nagy János,
államtitkár.

7939—1918. szám.

Körlevél.

Valamennyi kebelbeli nagytiszteletű Eszperesi hivatalhoz.

Tudomásul vétel s az érdekeltekkel leendő szíves közlés kérésével közlöm az 1919. évi lelkészképesítő vizsgálatok házidolgozatainak tételeit:

I. Első lelkészképesítő vizsgálatra:

1. Az Isten szentségének ószövetségi fogalma.

2. A sakramentumok jelentősége a szereztetési szavak alapján.

3. A kettős morál.

E tételek közül a vizsgázó egyet kidolgozván, dolgozatát legkésőbb 1919 június hó 1-re a lelkészképző-intézeti igazgatóhoz beküldeni tartozik. A dolgozat tisztán, összefüggve, forrás megnevezésével küldendő be.

II. lelkészképesítő vizsgálati házidolgozatok:

a) értekezés: A lelkípásztori látogatás szükséges volta, az ellenérvek cáfolata, a látogatás célja, lényege és módja;

b) gyakorlati biblíamagyarázat, textusa: Jelenések könyve 21. rész. 1—7. vers;

c) egyházi beszéd, textusa: János 21. rész 15. vers;

d) katé magyarázat: XLVIII. úrnappja 123. kérdés.

A dolgozatok és pedig az a) alatti külön, a b), c), d) alattiak egy füzetben 1919 június 1-ig az egyházkerületi főjegyzőhöz küldendők be.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1918 november hó 6.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

8071—1918. szám.

Valamennyi főgimnázium tekintetes Igazgatóságának.

Tudomásulvétel végett értesitem, miszerint a válás- és közoktatásügyi miniszter úr folyó évi szeptember hó 30-án 178.950. szám alatt kelt leirata szerint, a debreczeni, mezőtúri, kisújszállási, hajdúböszörményi, hajdúnánási, karczagi, szatmári és máramaroszigeti református főgimnáziumok meglátogatásával Géresi Kálmán debreczeni, míg a békési és hódmezővásárhelyi főgimnáziumok meglátogatásával dr. Vass Bertalan nagyváraditankerületi főigazgatót bízta meg.

Debreczen, 1918. évi október 28.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetés

A kéki református elemi népiskola orgonista kántortanítói állására pályázat hirdettetik.

Javadalom: 1. 1000 (egyezer) korona kántortanítói alapfizetés; 2. a törvénynek megfelelő fizetéskiegészítési államsegély; 3. 400 (négy száz)

korona mellékfizetés orgonázásért, felnöttek ének-karának vezetéseért és tanításaért, faiskola kezeléseért és egyházi jegyzői tiszt teljesítéseért; 4. 400 (négy száz) korona rendkívüli segély tüzi-fára; 5. három szobából s megfelelő mellék helyiségekből álló újonnan épített lakás, kertjavadalommal együtt; 6. az évenként mintegy 80 (nyolcvan) koronára tehető kántori temetési stóla.

Kötelessége: az iskolaszék által esetről-esetre kijelölendő osztályok vezetése és tanítása úgy a mindennapi, mint az ismétlő iskolában, a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint; orgonázás; énekkar vezetés és tanítás; faiskola kezelés; egyházi jegyzői tiszt teljesítése; kanonika órákon istentisztelet végzése; akadályoztatás esetén lelkész helyettesítése és az ifjúsági egyesület vezetésében részvétel.

A vonatkozó presbiteri határozatok értelmében a megválasztandó kántortanító a haszonbérlet alól 1922. évben felszabaduló, úgynevezett „Tanító-tag“-ból az 1. pont alatt jelzett 1000 kor. alapfizetésbe betudandólag s katasztrális holdanként 30 (harminc) koronába számítva 12 (tizenkettő) katasztrális hold földet kap természetbeni javadalom gyanánt, amelynek állami- és ártér- adóját az egyház fizeti. Ebben az esetben a 4. pont alatti 400 kor. rendkívüli segély megszűnik.

Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. A vonatkozó presbiteri határozatnak megfelelőleg csak itthon levő, tehát nem hadköteles vagy felmentett férfitanítók pályázhatnak.

A kellően felszerelt pályázati kérvények a lelkészi hivatalhoz (Kék, Szabolcsmegye) bezárólag 1918 november 21-ig (csütörtök) nyújthatók be.

Kék, 1918 október 29.

Református presbiterium.**Pályázat.**

A tiszaszentmártoni református egyház pályázatot hirdet kántortanítói állásra.

Javadalma: Lakás, kerttel. 15 magyar hold szántó föld haszonélvezete. 225 kor. az egyház pénztárából és a törvényes állami fizetéskiegészítés. Stóla.

Kötelessége: A presbiterium által kijelölt osztályok tanítása. A kántori teendők végzése. Betegség, hivatalos akadályoztatás esetén és a kanonikus órákon a lelkész helyettesítése.

Pályázati határidő e sorok közlésétől számított 14 nap.

Tiszaszentmárton (u. p. Mándok), 1918 november 1.

Református Iskolaszék.